

รูปแบบการพัฒนาศาสนทายาทของคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี*

DEVELOPMENT MODEL OF RELIGIOUS SUCCESSOR

OF SANGHA IN SUPHANBURI PROVINCE

พระครูอาทรยติกิจ (ชื่อน ปญญาโกโม), พระเมธีธรรมาจารย์ (ประสาร จันทสโร),

พระมหานิกธ ฐานุตโตโร

Phrakhruathornpariyattikit (Chuen Paññakamo), Phrametidhammajan (Prasarn

Chanthasaro), Phramaha Nigorn Thanuttaro

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: phrakruatorn@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป กระบวนการ และ นำเสนอรูปแบบการพัฒนาศาสนทายาทของคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี ระเบียบวิธีวิจัย เป็นแบบผสมวิธี ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพทั่วไปของการพัฒนาศาสนทายาทของคณะ สงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2. กระบวนการพัฒนา ด้านกาย มีการ ส่งเสริมให้มีร่างกายแข็งแรงละชั่วทำดี ด้านศีล ส่งเสริมให้มีระเบียบวินัย ตามจารีต ประเพณี รักสงบ โดยใช้ศีลเป็นฐาน ด้านจิต ฝึกสมาธิ ให้จิตใจใฝ่กุศล ด้านปัญญา เรียนรู้ หลักธรรม พัฒนาความสามารถในการแก้ไขปัญหา 3. รูปแบบการพัฒนาศาสนทายาทของ คณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี ประกอบด้วย ด้านการพัฒนากาย ฝึกอบรมให้ความรู้และ ส่งเสริมในการทำสมาธิ พัฒนาร่างกายให้สมบูรณ์แข็งแรง ด้านการพัฒนาศีล พัฒนาให้ยึด มั่นดำรงตนอยู่ในศีลธรรม มีระเบียบวินัยทางสังคม ไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข ด้านการ พัฒนาจิต ฝึกอบรมให้มีจิตใจสงบ การสอนให้มีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาจิตใจ การพัฒนา จิตใจให้มีจิตใจใฝ่กุศล ด้านการพัฒนาปัญญา สอนให้รู้และเข้าใจหลักธรรม ให้เกิดปัญญา การพัฒนาทักษะในการแก้ไขปัญหา

คำสำคัญ: การพัฒนา; ศาสนทายาท; คณะสงฆ์

Abstract

Objectives of this research article were: to study the general context, process and to propose the development model of religious successors of Sangha in Suphanburi province. The research methodology was mixed Methods. The research findings were: 1. the general context of

* Received April 4, 2020; Revised April 7, 2020; Accepted April 15, 2020

religious successors development of Sangha in Suphanburi Province in overall was at high level, 2. the process were: *Kāya* aspect included promoting a healthy body, leaving demerit and doing good, *Sīla* aspect included promoting discipline, acting on tradition, concentrating on peace base on *Sīla* practice. *Chitta* aspect included practicing meditation concentrating on merit, *Paññā* aspect included knowing the Dhamma, gaining wisdom and ability to solve problems and 3. the development model of religious successors of Sangha in Suphanburi province was: *Kāya* development aspect included training to be knowledgeable and promoting for good doing by them-selves and completing physical development. *Sīla* development aspect included development of adherence to morality, training for social discipline, teaching to be knowledgeable about drugs and causes of ruin. *Citta* development aspect included training for peace of mind, teaching to be knowledgeable about mind development, developing the mind to have a charitable mind and *Paññā* development aspect included teaching for knowledge and understanding the Dhamma principles, training for intellectual growth and developing skills in problem solving.

Keywords: Development; Religious Successor; Sangha Administrative

บทนำ

พระพุทธศาสนามีความสำคัญและมีคุณค่าต่อการดำรงชีวิตของชาวไทยมาเป็นเวลาช้านาน ด้วยเหตุที่พระพุทธศาสนา มุ่งอบรมสั่งสอนประชาชนให้เป็นคนดีมีศีลธรรม และ อยู่กันด้วยความสุข มีความเมตตากรุณา ช่วยเหลือเกื้อกูลกันฉันญาติมิตร เป็นตัวการที่ทำให้มนุษย์มีสติปัญญา เข้าใจกฎเกณฑ์และขบวนการแห่งธรรมชาติ สามารถปฏิบัติ ให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์และขบวนการแห่งธรรมชาติ นั้นได้ (วิเชียร ชาบุตรบุนทรริก, 2535) พระพุทธศาสนาฝั่งรากลึกอยู่ในกลุ่มประเทศในทวีปเอเชีย เนื่องจากเป็นกลุ่มประเทศในพื้นที่ ใกล้เคียงกับประเทศอันเป็นต้นกำเนิดของพระพุทธศาสนา คือ ประเทศอินเดีย พระพุทธศาสนาได้เข้าสู่ดินแดนสุวรรณภูมิหรือ ประเทศไทยในปัจจุบัน ในระหว่างที่มีการสังคายนาพระธรรมวินัยครั้งที่ (พระรักษัพล กุลวฑฒโน, 2557) สิ่งที่สำคัญที่ทำให้พระพุทธศาสนาอยู่คู่กับสังคมไทยมาเป็นเวลาช้านานเช่นนี้ ส่วนที่สำคัญคือศาสนทายาท (สุริยา รักษาเมือง, 2557) ด้วยความเข้มแข็งนี้เป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่น ศาสนทายาทก็เกิดตามมาจากการได้รับรู้ได้เห็นแนวทางในการปฏิบัติตามวิถีของชุมชน

สังคมในปัจจุบันจัดอยู่ในยุคโลกาภิวัตน์ ยุคที่เศรษฐกิจ การเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ประชาชนขาดการพึ่งพาเหมือนที่มีมาแต่ในอดีต เกิดการเอาวัดเอาเปรียบ แย่งชิงอำนาจและในขณะเดียวกันศาสนทายาทที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมก็เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามไปด้วย (บัญชายุทธ นาคมุจลินท์, 2557) อีกประการหนึ่ง กระบวนการที่จะเป็นตัวสร้างเสริมศาสนทายาทที่อ่อนแอลงจากผลกระทบทางสังคม ศาสนทายาทที่มีอยู่แล้วกลับไม่เข้มแข็ง ศาสนทายาทที่จะเกิดขึ้นก็ไม่เกิดขึ้นเพราะ เพราะกระบวนการในการสร้างเสริมเกิดการอ่อนแอเชิงระบบ ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันปรับปรุง แก้ไขอย่างถูกวิธี (ฉันทนา จันทรบรรจง, 2542) นอกจากนี้ส่วนหนึ่งที่สามารถพัฒนาศาสนทายาทได้ก็คือการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ เพราะ การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาสามารถตอบสนองนโยบายของการศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ สามารถแก้ไขปัญหาความไม่เสมอภาคทางการศึกษาได้ (พระราชวรมนี (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2545) ดังนั้นการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ เดิมที่มองว่าจะสามารถพัฒนาศาสนทายาทที่เข้มแข็งได้ ก็คงไม่ได้เป็นไปดังที่หวัง ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น

การพัฒนาศาสนทายาทอีกส่วนหนึ่ง que เห็นได้ในปัจจุบันก็คือ การจัดโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ซึ่งจะมีการบวนการในการอบรมสั่งสอน เรียกได้ว่าเป็นการแนะแนวให้ผู้บวชสนใจในการศึกษาทางพระพุทธศาสนา เพราะเมื่อเยาวชนได้บวชเข้ามาได้รับการขัดเกลาจิตใจ ก็จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในทางที่ถูกต้อง ซึ่งปัจจัยที่สำคัญต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมก็คือ การอบรมสั่งสอน จิตสำนึก และแบบอย่างหรือตัวอย่างที่ดี (ธีรศักดิ์ บึงมูม, 2558) อย่างไรก็ตามการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนก็เป็นเพียงช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น ยังไม่นำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอย่างถาวรเพราะมีสิ่งรื้อในภายนอกจำนวนมาก

จังหวัดสุพรรณบุรีมีการพัฒนาศาสนทายาทผ่านกระบวนการเผยแผ่ของจังหวัด โดยคณะสงฆ์ได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ปฏิรูปพระพุทธศาสนาจังหวัดสุพรรณบุรี (พ.ศ. 2561-2564) กำหนดให้มีการพัฒนาศาสนทายาทผ่านกระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของจังหวัด ซึ่งจะดำเนินการโดยใช้วิธีการไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจ ในหลักธรรมแล้ว นำอมนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน (กฤษฏา แซ่หลี่, 2562) ได้แก่ การเทศนา การปาฐกถาในโอกาสและสถานที่ ต่าง ๆ ทั้งในวัด และนอกวัด การบรรยายธรรมทั้งทางวิทยุและโทรทัศน์การเผยแผ่ธรรมด้วยสื่อต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการเผยแผ่ธรรม ต้องการให้ประชาชนเข้าวัดปฏิบัติธรรม มุ่งเน้นสืบสานวัฒนธรรมไทยที่ได้รับอิทธิพลมาจากหลักพระพุทธศาสนา เช่น การจัดงานเทศน์มหาชาติ การจัดงานในวัน

สำคัญทางพระพุทธศาสนา การจัดโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน การจัด อุปสมบทหมู่หรือจัดให้มีการปฏิบัติธรรมเฉลิมพระเกียรติฯ เป็นต้น ร่วมกับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ดำเนินการในรูปแบบ “หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.)” (พระครูอาทรวชิรกิจ (มานะ ฐานิสฺสโร) และคณะ, 2563) ทำหน้าที่ “การอบรมจริยธรรมนักเรียนข้าราชการ และประชาชน” และ “การส่งเสริมหน่วยเผยแผ่ศีลธรรม” คณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี (2561) ในการดำเนินการพบว่า ยังมีปัญหาอยู่บ้างดังที่กล่าวแล้วข้างต้น ปัญหาที่พบคือการศึกษาและการพัฒนา ที่มีสาเหตุจากปัญหาการนำพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันที่อาจจะมี รูปแบบที่ไม่เหมาะสม ไม่สมควร และปัญหาจากองค์กรศาสนา โดยเฉพาะพระภิกษุสามเณรบางรูปได้ปฏิบัติไม่เหมาะสม (คณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี, 2561) ซึ่งมีผลต่อศรัทธาและการพัฒนาศาสนทายาทต่อไป

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า แนวทางหรือรูปแบบในการพัฒนาศาสนทายาทยังประสบความสำเร็จไม่เต็มที่เท่าที่ควร ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาศาสนทายาทผ่านกระบวนการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การจัดการศึกษา หรือแม้แต่การบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ด้วยปัญหาและอุปสรรคหลายประการดังที่กล่าวแล้วนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษารูปแบบการพัฒนาศาสนทายาท ของคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อนำมาเป็นตัวแบบในการพัฒนาศาสนทายาทที่มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการพัฒนาศาสนทายาทของ คณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาศาสนทายาทของคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาศาสนทายาทของคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 10 รูปหรือคน ผสานกับการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาจากเอกสาร หนังสือ พระไตรปิฎก อรรถกถา งานวิชาการ และงานวิจัย การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

การวิจัยเชิงปริมาณ ศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 252 คน ด้วยแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลหลัก

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระสังฆาธิการในจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 674 รูป สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2560) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ผู้วิจัยคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามสูตรของยามานะ (Taro Yamane, 1976) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 252 รูป ผู้ให้ข้อมูลหลักสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 18 รูป/คน คือ 1) กลุ่มพระสังฆาธิการในจังหวัดสุพรรณบุรี 2) กลุ่มพระธรรมวิทยากร 3) กลุ่มข้าราชการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของการวิจัย และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structure Interview)

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนาศาสนทายาทของคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยทุกประการ ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพทั่วไปของการพัฒนาศาสนทายาทของคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี

จากการวิจัยพบว่า สภาพทั่วไปของการพัฒนาศาสนทายาทของคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี ประกอบด้วย ด้านการฝึกอบรม มีการฝึกอบรมโดยการฝึกปฏิบัติงานจริง ฝึกอบรมโดยการฟังบรรยาย ฝึกอบรมโดยการแสดงบทบาทสมมติ ฝึกอบรมโดยการมอบหมายงานให้ทำ ด้านการศึกษา มีการจัดการศึกษาธรรมศึกษา สอนศีลธรรมในโรงเรียน จัดการศึกษาพุทธศาสนวันอาทิตย์ ศึกษาผ่านกิจกรรมโครงการ ด้านการพัฒนา มีการพัฒนาโดยการยกระดับจิตใจ พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม พัฒนาให้มีความรู้ และพัฒนาให้มีความสามารถ เมื่อพิจารณารายละเอียด ตามหลักการพัฒนาศาสนทายาทพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.00$, S.D.=0.64) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการฝึกอบรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.11$, S.D.=0.68) อยู่ในระดับมาก รองลงมา ด้านการศึกษา ($\bar{X}=3.98$, S.D.=0.63) อยู่ในระดับมาก และด้านการพัฒนา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=3.91$, S.D.=0.59) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพทั่วไปของการพัฒนาศาสนา
สนทนายาของคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี ตามหลักการพัฒนาศาสนาสนทนายา
ภาพรวม

(n=252)

สภาพทั่วไปของการพัฒนาศาสนาสนทนายา ของคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี ตาม หลักการพัฒนาศาสนาสนทนายา	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านการฝึกอบรม	4.11	0.68	มาก
2. ด้านการศึกษา	3.98	0.63	มาก
3. ด้านการพัฒนา	3.91	0.59	มาก
รวม	4.00	0.64	มาก

2) กระบวนการพัฒนาศาสนาสนทนายาของคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี ตามหลัก
ภาวนา 4

กระบวนการพัฒนาศาสนาสนทนายาของคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี ตามหลักภาวนา
4 ประกอบด้วย ด้านกาย พัฒนาร่างกายให้แข็งแรง เพื่อให้ร่างกายแข็งแรงเหมาะแก่การ
ทำความดี แต่ไม่ให้เป็นไปเพื่อการพอกพูนกิเลส พัฒนาโดยส่งเสริมให้ทำความดี มีการจัด
กิจกรรมที่เป็นบุญเป็นกุศล พัฒนาโดยให้ละความชั่ว ส่งเสริมการลด ละ เลิก การทำความ
ชั่ว ยึดมั่นในการทำความดี และพัฒนาโดยให้บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม คือการร่วมกันทำ
กิจกรรมทางสังคมเช่นการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ด้านศีล พัฒนาให้รักษาศีลเป็น
พื้นฐาน พัฒนาให้มีระเบียบวินัย พัฒนาให้ประพฤติถูกต้องตามจารีตประเพณีอันดีงามของ
ไทย และพัฒนาให้รักความสงบอยู่เป็นสุขร่มเย็น ด้านจิต พัฒนาจิตใจโดยให้ปฏิบัติ
กรรมฐานทำสมาธิ เมื่อพัฒนาให้เกิดสมาธิแล้ว ก็จะทำให้มีสติและปัญญา พัฒนาจิตใจให้
เป็นผู้ใฝ่ธรรม โดยจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับธรรมะ พัฒนาจิตใจให้มีจิตเป็นกุศล โดย
ผู้ใหญ่เป็นผู้นำพระสนับสนุน และพัฒนาจิตใจให้เป็นคนใจบุญ รู้จักทำบุญ ช่วยเหลือผู้อื่น
ในสังคมและสรรพสัตว์ ด้านปัญญา การพัฒนาโดยสอนให้รู้และเข้าใจในหลักธรรม พัฒนา
ปัญญาจากการทดลองทดสอบต่างๆ เพื่อให้เกิดปัญญาและความเข้าใจในหลักพุทธธรรม
พัฒนาปัญญาให้เกิดทักษะในการแก้ไขปัญหา เป็นการพัฒนาในลักษณะของการ
ประยุกต์ใช้ธรรมะเพื่อให้เกิดทักษะสามารถประยุกต์ธรรมะ ที่ได้เรียนรู้มาและเข้าใจเป็น
อย่างดีแล้วใช้ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น พัฒนาทักษะในการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับธรรมะ
จนสามารถให้คำปรึกษากับผู้อื่น เกี่ยวกับธรรมะได้

3) รูปแบบการพัฒนาศาสนทายาทของคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี รูปแบบการพัฒนาศาสนทายาทของคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี ประกอบด้วย

1) ด้านการพัฒนาภาย มีสาระสำคัญ 4 ประการได้แก่ 1. พัฒนาศาสนทายาททางกายให้แข็งแรง แต่ต้องพัฒนาด้วยความเหมาะสมโดยไม่เป็นไปเพื่อการพอกพูนกิเลส แต่ให้เป็นไปเพียงเพื่อการตั้งอยู่ได้ 2. ศาสนทายาทจะต้องได้รับการพัฒนาให้ทำความดี ยินดีในการทำมาดี ละอายที่จะทำความชั่ว พร้อมทั้งแนะนำให้ผู้อื่นทำความดี 3. พัฒนาโดยการให้ละจากการทำความชั่วที่เคยทำอยู่แล้ว ที่ยังไม่ทำก็สอนให้เห็นถึงโทษ 4. คือ จะต้องดำเนินการพัฒนาศาสนทายาททางกาย ให้รู้จักบำเพ็ญประโยชน์

2) ด้านการพัฒนาศีล มีสาระสำคัญ 4 ประการคือ 1. พัฒนาให้มีศีล ให้รู้จักรักษาศีล ปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามพระธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนา 2. พัฒนาให้รักษาศีล และมีระเบียบวินัยทางสังคม 3. สอนให้รักษารัตประเพณีอันดีงามเอาไว้ ให้ตระหนักในความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนและสังคม 4. สอนให้รู้จักอยู่อย่างมีความสุข ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

3) ด้านการพัฒนาจิต มีสาระสำคัญ 4 ประการ คือ 1. พัฒนาจิตโดยการให้เริ่มปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามสมควรแก่วัยอย่างเหมาะสมประยุกต์ให้เหมาะสมกับเพศและวัย 2. เริ่มด้วยการพัฒนาจิตใจให้เป็นผู้ฝึกฝนในธรรมเสียก่อน มีกิจกรรมให้ทำเป็นกิจกรรมเร้ากุศล 3. พัฒนาด้านจิตใจให้มีจิตใจที่ตั้งงาม เป็นกุศล คิดเป็นกุศลให้ได้ คิดในเชิงบวก เมื่อจิตเป็นกุศลการกระทำก็ออกมาในทางที่ 4. พัฒนาจิตใจให้เป็นคนใจบุญ รู้จักทำบุญ รู้จักในการสละ และบริจาค ให้เป็นคุณค่าของการทำบุญ ไม่เอาardtเอาเปรียบสังคม ไม่ทุจริตคอร์ปชั่น

4) ด้านการพัฒนาปัญญา มีสาระสำคัญ 4 ประการ 1. สอนให้รู้และเข้าใจหลักธรรม จะต้องสอนให้มีความรู้เกี่ยวกับธรรมะเสียก่อนหลังจากนั้นให้ลงมือปฏิบัติปัญญา จะเกิดได้เพราะการปฏิบัติ 2. ฝึกอบรมให้เกิดความพอกพูนทางปัญญา จะต้องฝึกศาสนทายาทให้รู้จักวิธีการปฏิบัติให้เกิดปัญญา 3. พัฒนาให้เกิดทักษะในการแก้ไขปัญหา ไม่ว่าจะปัญหาเฉพาะหน้าหรือปัญหาที่เกิดขึ้นที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา หรือปัญหาในชีวิตประจำวันที่จะต้องประยุกต์ใช้ธรรมะเข้ามาใช้ในการแก้ไข 4. พัฒนาศักยภาพทางปัญญาให้สามารถทำการเผยแผ่ได้ จะต้องมีการพัฒนาทักษะความสามารถในการให้คำปรึกษาผู้อื่นเกี่ยวกับเรื่องของธรรมะได้

อภิปรายผล

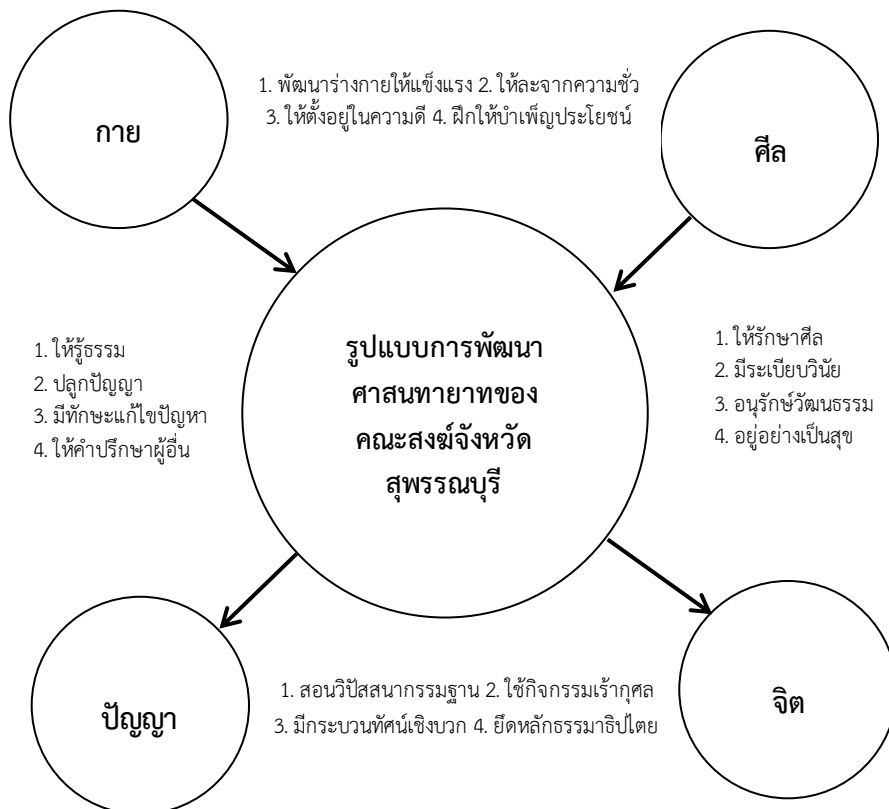
1. สภาพทั่วไปของการพัฒนาศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการฝึกอบรม มีการฝึกอบรมโดยการฝึกปฏิบัติงานจริง ฝึกอบรมโดยการฟังบรรยาย ด้านการศึกษา จัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและ ด้านการพัฒนา พัฒนาโดยการยกระดับจิตใจ พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม พัฒนาให้มีความรู้ พัฒนาให้มีความสามารถ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บัญชายุทธ นาคมุจลินท์ (2557) ที่ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศาสนาที่พึงประสงค์ในพระพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการพัฒนาศาสนาในเขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น เป็นการพัฒนาในลักษณะการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญศึกษา แนวทางในการพัฒนาศาสนาที่พึงประสงค์ในพระพุทธศาสนานั้น พบว่าแนวนโยบายการจัดการศึกษายังขาดการวางแผนร่วมกัน การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้ศาสนทายาทเกิดการเรียนรู้และประพฤติตนตามหลักศีลาจารวัตรและการพัฒนาบุคลิกภาพยังไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่สังคมจะยอมรับได้ และ พระไพศาล พุสุตโต (2558) ได้วิจัยเรื่อง วิธีการสร้างศาสนทายาทของพระสายปฏิบัติในจังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า วิธีการสร้างศาสนทายาทที่เป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดสกลนครคือ อบรมข้อวัตร แต่ละสำนักจะมีขั้นตอนการอบรมและฝึกปฏิบัติ ขั้นตอนดังกล่าว คือการอบรมลูกศิษย์และแนะนำการเจริญจิตภาวนาสอนวิปัสสนากรรมฐาน

2. กระบวนการในการพัฒนาศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านกาย มีการพัฒนาร่างกายให้แข็งแรง พัฒนาโดยส่งเสริมให้ทำความดี พัฒนาโดยให้ละความชั่ว และพัฒนาโดยให้บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม ด้านศีล มีการพัฒนาให้รักษาศีลเป็นพื้นฐาน พัฒนาให้มีระเบียบวินัย ด้านจิต มีการพัฒนาจิตใจโดยให้ปฏิบัติตามกรรมฐานทำสมาธิ ด้านปัญญา มีการพัฒนาปัญญาโดยสอนให้รู้และเข้าใจหลักธรรม พัฒนาปัญญาโดยการปฏิบัติ พัฒนาทักษะในการแก้ไขปัญหาได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปาริชาติ ธีระวิทย์ (2561) ได้วิจัยเรื่อง การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในศตวรรษที่ 21 มี 2 แนวทาง ดังนี้ 1) วิธีทางในการพัฒนาจริยธรรม ซึ่งสามารถ ดำเนินการได้ โดยการศึกษาเรียนรู้ การวิเคราะห์ตนเอง และการฝึกฝนตนเอง และ 2) วิธีการ ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งได้แก่การศึกษาเพื่อการปลูกฝังคุณธรรมและ จริยธรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐชนันตร์ อยู่สีมารักษ์ (2557) ที่ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธธรรมของสถานศึกษาของรัฐสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมการศึกษาด้านศีลธรรมของทรัพยากรมนุษย์ อยู่ที่ระดับนโยบายของผู้บริหารทุกระดับที่ให้ความสำคัญกับเนื้อหาทาง

พระพุทธศาสนา ด้านสมาธิพบว่า การส่งเสริมให้ครูได้มีโอกาสฟังเทศน์ ฟังธรรมบรรยาย บ่อย ๆ และการจัดโครงการ ฝึกอบรมสมาธิ การสัมมนา การศึกษาดูงานในตามสถานที่ต่าง ๆ และการส่งเสริมการศึกษาตาม หลักสูตรธรรมศึกษาตรี โท และเอก และด้านปัญญา พบว่า ต้องผูกโยงไปด้วยระบบการศึกษาแบบ พระสงฆ์เพื่อให้เกิดลักษณะทางปัญญา ในทางที่ถูกโดยเฉพาะการใช้ไฮตปราสาททั้ง 5 ในการรับฟังธรรม การใช้ความคิดในการ วิเคราะห์ และการใช้อองค์ธรรมมาใช้ในการภาวนาในรูปแบบการปฏิบัติธรรม

3. รูปแบบการพัฒนาศาสนทายาทของคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการพัฒนา ภาย ประกอบด้วย ฝึกอบรมให้มีศักยภาพในการทำหน้าที่ศาสนทายาท ให้ความรู้และ ส่งเสริมในการทำควมดีทางกายกรรม ด้านการพัฒนาศีล ประกอบด้วย การพัฒนาให้ยึด มั่นและดำรงตนอยู่ในศีลธรรม การฝึกอบรมให้มีระเบียบวินัยทางสังคม การสอนให้ปฏิบัติ ตามวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม ด้านการพัฒนาจิต ประกอบด้วย การฝึกอบรมให้มีจิตใจ สงบ การสอนให้มีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาจิตใจ ด้านการพัฒนาปัญญา ประกอบด้วย การสอนให้รู้และเข้าใจหลักธรรม การฝึกอบรมให้เกิดความพอกพูนทางปัญญา ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรवाल สุขไมตรี (2557) ที่ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ตามแนวพุทธจริยธรรมระดับอุดมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวพุทธจริยธรรมระดับอุดมศึกษา สามารถแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบด้านการให้การศึกษา โดยจัดการศึกษา จัดการเรียนการสอนเพื่อให้ นักศึกษาระดับอุดมศึกษามีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานในแนวทางประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ ถูกต้องดีงาม 2) รูปแบบด้านการฝึกอบรมสั่งสอน โดยฝึกอบรมจัดการเรียนรู้ให้นักศึกษา ระดับอุดมศึกษาอย่างเป็น 3) รูปแบบด้านการพัฒนาโดยจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ นักศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้สึก อารมณ์ความคิด การตัดสินใจ และพฤติกรรมให้มีความเจริญขึ้น

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ที่มา: พระครูอาทรยติกิจ (ชื่น ปญฺณกาโม) (2563)

จากแผนภาพที่ 1 สามารถอธิบายได้ว่า การพัฒนาด้านกาย เป็นการพัฒนาร่างกายให้แข็งแรง ให้ละจากความชั่ว ให้ตั้งอยู่ในความดี และฝึกให้บำเพ็ญประโยชน์ การพัฒนาด้านศีล เป็นการพัฒนาให้มีศีล ให้รู้จักรักษาศีล ปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามพระธรรมคำสั่งสอน ให้ยึดมั่นในอัตลักษณ์ของชุมชนและสังคม การพัฒนาด้านจิต เป็นการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามสมควรแก่วัยอย่างเหมาะสมประยุกต์ให้เหมาะสมกับเพศและวัย พัฒนาจิตใจให้เป็นคนใจบุญ รู้จักทำบุญ รู้จักในการสละ และบริจาค ให้เป็นคุณค่าของการทำบุญ ไม่เอาไรต์เอาเปรียบสังคม ไม่ทุจริตคอร์ปชั่น การพัฒนาด้านปัญญา เป็นการเพิ่มความรู้และเข้าใจในหลักธรรม ฝึกอบรมให้เกิดความพอกพูนทางปัญญา จะต้องฝึกศาสนทายาทให้รู้จักวิธีการปฏิบัติให้เกิดปัญญา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) คณะสงฆ์ควรมีนโยบายในการพัฒนาศาสนทายาทให้เป็นเอกภาพ
2) การศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐควรมีแนวทางในการจัดการศึกษาที่เอื้อต่อการพัฒนาศาสนทายาท

3) ภาครัฐควรกำหนดนโยบายที่สนับสนุนให้บ้าน วัด โรงเรียนร่วมกันพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดีภายใต้กรอบของการศึกษาตามแนวพุทธ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) มหาเถรสมาคมต้องกำหนดให้คณะสงฆ์ทุกจังหวัดพัฒนาศาสนทายาทอย่างเป็นเอกภาพ

2) ภาครัฐต้องกำหนดนโยบายในการศึกษาให้มีรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาเพื่อเอื้อต่อการพัฒนาศาสนทายาท

3) ชุมชนต้องร่วมกันพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดีตั้งแต่เด็ก โดยใช้หลักการศึกษตามหลักอภิสีลสิกขา อธิจิตสิกขา และอธิปัญญาสิกขา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการวิจัยเรื่องการพัฒนาศาสนทายาทสู่ความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา
2) ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรบุคคลในพระพุทธศาสนาเพื่อความยั่งยืน

3) ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศาสนทายาทในต่างประเทศ

เอกสารอ้างอิง

กฤษฎา แซ่หลี. (2562). รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่นไทยยุคใหม่ ตามหลักพุทธธรรม ผ่านกลไกการขับเคลื่อนโครงการคลินิกคุณธรรม ของพระธรรมวิทยากร. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(1), 59-70.

คณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี. (2563). *แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา จังหวัดสุพรรณบุรี (พ.ศ. 2561 - 2564)*. สืบค้น 14 มกราคม 2563, จาก <http://www.buddhism4.com/web/fileyuttasart/14suphanburee.pdf>

จักรวาล สุขไมตรี. (2557). *รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวพุทธจริยธรรมระดับอุดมศึกษา* (ดุชนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ฉันทนา จันทร์บรรจง. (2542). *การศึกษากับการส่งเสริมคุณธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

- ณัฐชนันตร์ อยู่สีมารักษ์. (2557). รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธธรรมของสถานศึกษาของรัฐ สังกัดกรุงเทพมหานคร (ดุष्ฎิณีพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุष्ฎิณีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธีรศักดิ์ บึงมูม. (2558). การพัฒนาจริยธรรมนักเรียนโดยอาศัยกระบวนการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชน อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น. *วารสารธรรมทรรคน์*, 15(1), 148.
- บัญชายุทธ นาคมุจลินท์. (2557). แนวทางการพัฒนาศาสนทายาทที่พึงประสงค์ในพระพุทธศาสนา. *วารสารบัณฑิตศึกษา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์*, 3(1), 140.
- ปาริชาติ ธีระวิทย์. (2561). การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 11(1), 37.
- พระครูอาทรยติกิจ (ชื่น ปญฺญากาโม). (2563). รูปแบบการพัฒนาศาสนทายาทของคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี (ดุष्ฎิณีพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุष्ฎิณีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูอาทรวชิรกิจ (มานะ ฐฺานิสฺสโร) และคณะ. (2563). การจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดกำแพงเพชร. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 9(1), 148-160.
- พระไพศาล พุสุตโต. (2558). วิธีการสร้างศาสนทายาทของพระสายปฏิบัติ ในจังหวัดสกลนคร. *วารสารปณิธาน*, 11(6), 130.
- พระรภัษพล กุลวฑฒโน. (2557). พระกรรมฐานกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ. กรุงเทพฯ: หจก.นารายณ์ อิมเมจแอนด์พริ้นท์.
- พระราชมุนี (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2545). *ทิศทางการศึกษาของคณะสงฆ์*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิเชียร ชาบุดรบุญทริก. (2535). *พุทธศาสตร์*. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮ้าส์.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). *ข้อมูลพื้นฐานทางพระพุทธศาสนา ปี 2560*. สืบค้น 19 มิถุนายน 2561, จาก <http://sta.onab.go.th/index.php?option=comcontent&view=article&id=349&Itemid=361>
- สุรียา รักษาเมือง. (2557). นโยบายและการบริหารจัดการการศึกษาของคณะสงฆ์ไทยในยุคโลกาภิวัตน์. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*, 5(2), 177.
- Yamane, T. (1976). *Statistics: An Introductory Analysis* (2nd ed.). New York: Harper and Row Publications.